

Lietuvos kariuomenėje – apie 100 naujų „Humvee“

Puskarininkų mokykla – viena pirmųjų, į kurią pateko naujieji HMMWV („Humvee“). Čia nuo balandžio iki liepos vyko rimtas mokymo procesas: amerikiečiai instruktoriai iš „AM General“ gamyklos vedė kursus būsimiems „Humvee“ šeiminiškams ir prižiūrėtojams – remontininkams iš įvairių batalionų.

Unikalus JAV projektas

„Hamerių“ įsigijimo projektas prasidėjo dar 2003 m., kuomet Lietuvos kariuomenė pasirašė sutartį su „AM General“ gamykla dėl 15 visureigių įsigijimo, jie turėjo būti sukomplektuoti kartu su priešlėktuvinei gynybai skirtais „stingeriais“.

Vėliau padėti Lietuvai įsigyti „Humvee“ pasiūlė JAV Vyriausybė. „Ji skyrė pinigų iš užsienio kariniam finansavimui skirtų lėšų, už kurias pagal sudarytą sutartį Lietuvai buvo nupirkti 69 visureigiai „Humvee“, taip pat nemažas paketas atsarginių dalių, remonto įrankių ir finansuotas personalo mokymas. Šio kontrakto vertė – daugiau kaip 10 milijonų JAV dolerių. Pagal šią sutartį gavome įvairių „Humvee“ modelių: paprastų nešarvuotų ir šarvuotų, skirtų patruliuoti; su palapinėmis, skirtų keleiviams ir kroviniams pervežti; medicininių, naudojamų kariams evakuoti iš mūšio lauko; „Humvee“-

Lietuviai „Humvee“ perprato kur kas greičiau, nei tikėjosi amerikiečiai.

konteinerių vežėjų, tai gali būti specialios paskirties konteineriai (pvz., remonto dirbtuvės mūšio sąlygomis arba misijoje), gali būti vadovėties ryšių konteineris (priklausomai nuo poreikio), – pasakojo „Humvee“ projekto įsigijimo vadovas, Materialinių resursų departamento remonto karininkas vyr. ltn. Egidijus Diržys. – Su JAV Vyriausybe pasirašyta ir trečia 30 „Humvee“ įsigijimo sutartis, kontrakto vertė apie 4 mln. JAV dolerių, kuriuos skyrė amerikiečiai. Visureigiai pagal antrą sutartį jau pasiekė Lietuvą, likusieji pas mus atkeliaus iki šių metų pabaigos. Daugiausiai „Humvee“ gaus Algirdo batalionas, Pirmai kovos grupei priskirti padaliniai, Karo policija, Logistikos batalionai ir Karo medicinos tarnyba“.

Iš gamyklos atvykę amerikiečių specialistai vedė 13 savaičių visureigio „Humvee“ mokymo kursą. Jį sudarė keturios dalys: vairavimas; techninis aptarnavimas ir diagnozavimas; automobilio agregatų ir mazgų keitimas; automobilio agregatų ir mazgų kapitalinis remontas. Šiuose kursuose, vykusiuose Puskarininkų mokyklos mokymo bazėje Kazlų Rūdos poligone balandžio 10 d.–liepos 5 d., dalyvavo automobilių remonto specialistai iš įvairių Lietuvos kariuomenės dalinių: LDK Vytenio bendrosios paramos logistikos bataliono, LDK tiesioginės paramos logistikos bataliono, Puskarininkų mokyklos, Materialinių resursų departamento.

Į instruktorių ir kursantų rankas buvo atiduoti trys „Humvee“ modeliai. Plačiau juos pristatė kpt. Linas Katkauskas, Puskarininkų mokyklos specialistų rengimo kursų transportavimo, techninio aptarnavimo ir remonto specialistų mokymo poskyrio viršininkas: „Visi trys modeliai panašūs, skiraisi tik priedai. Pavyzdžiui, M1097A2 yra transportinis modelis, turintis vadinamąjį būdą su 8 sėdimomis vietomis, ekipažas iš dviejų narių, visureigio priekyje įmontuota

elektrinė gervė. Tuo tarpu daugiatikslių aukšto pravažumo ratinė priemonė M1025A2 dažniausiai naudojama žvalgybiniam patruliavimui ir konvojavimui, jos ekipažą sudaro keturi žmonės: vadas, vairuotojas, ryšininkas, šaulys, taip pat numatyta penkta vieta kulkosvaidininkui. Šarvuotas „Humvee“ modelis M1114 turi beveik 1,5 tonos papildomo svorio (iš viso sveria apie 6 tonas). Šarvai apsaugo nuo pėstininkų ginklų (7,62 automato kulka) ir priešpėstinių

Automobilio masė

Automobilis	Maksimali automobilio masė (MAM)
M1025A2	4 676 kg (10 300 svarų)
M1097A2	4 676 kg (10 300 svarų)

minų. Šis modelis turi ir galingesnę variklį, taip pat viduje yra kondicionavimo sistema, vieta kulkosvaidininkui“.

Kaip sekėsi lietuviams perprasti visas naujų mašinų subtilybes?

Nustebino imlumu

Iš pradžių buvo planuota, kad per 13 savaičių visureigio „Humvee“ mokymo kursą amerikiečiai mokys 8 karius iš Lietuvos. Bet netrukus paašškėjo, kad kursantai labai imlūs ir žinias kur kas greičiau perima, todėl kursą sugebėjo užbaigti per 9 savaites. Per likusias keturias savaites mokytis atėjo antra šešių remontininkų grupė. „Per dvejus metus tai mano ketvirtas kursas įvairiose šalyse. Šis, vykęs Lietuvoje, geriausias iš visų, – nuoširdžiai prisipažino „AM General“ instruktorius-techninis patarėjas Glenas Rudolfas (Glenn E. Rudolph). – Šiuo metu vyksta sunkiausia mokymo dalis – kariai turi suprasti, kaip veikia visos „Humvee“ sistemos, kaip reikia diagnozuoti gedimus (šiam reikalui naudojame technines priemones, padedančias įvertinti elektronikos ir elektros įrangos gedimus) ir kaip juos taisyti. Pavyzdžiui, ką tik mo-

Automobilių gabaritiniai matmenys

Automobilis	Maksimalus ilgis		Maksimalus aukštis*		Aukštis (Minimaliai sumažinamas)	
	Coliais	Centimetrais	Coliais	Centimetrais	Coliais	Centimetrais
M1025A2	190.5	483.5	73	185	71	180
M1097A2	190.5	483.9	69**	175	55	140
	Maksimalus plotis		Provaiva			
			Po atimo		Po rėmu	
Automobilis	Coliais	Centimetrais	Coliais	Centimetrais	Coliais	Centimetrais
Visi	85	216	16	41	24	61

* Tik bazinio automobilio aukštis

** Aukštis, kai nuimtas girinkluotės postas.

kiau, ką daryti, jei automobilis neužsiveda. Galiau pasakyti, kad lietuviai daug geriau išmano apie variklius, nes turi gerus pagrindus“. Jo kolega Maiklas Džeksonas (Michael P. Jacson) „AM General“ gamykloje dirba jau 30 metų ir buvo tarp pirmųjų, kurie pradėjo dirbti su „hammeriais“. Paklaustas, ar užsimerkęs žino visas „Humvee“ detales, šypsodamasis sakė: „Žinau daug, bet ne viską. Kiekvieną dieną išmokstu vis ką nors nauja. Man lengva mokytis ir lietuvius, nes nėra jokių kalbos problemų, turime gerą vertėją. Ir apskritai Lietuvos kariuomenė labai padeda, neturime jokių nusiskundimų dėl pa-

statų, aprūpinimo“.

Viena įdomiausių „Humvee“ savybių – sugebėjimas važiuoti ant dviejų ratų, kurį amerikiečių instruktoriai pademonstravo Puskarininių mokyklos specialistų įrengtoje trasoje – kliūčių ruože. Ant smėlėto kelio dešinėje pusėje buvo išrausta apie pusės metro duobė, vos už kelių metrų – tokia pati kairėje. Dar toliau buvo tokio pat gylio duobių kombinacija, išdėliota šachmatų principu. Taigi „Humvee“ teko važiuoti smarkiai kryptant ant šono, tuo metu tik du ratai siekė žemę. Tuomet reikia darbuotis „abiem kojomis“. „Tokių kelių galima išvažiuoti naudojant stabdžio ir akceleratoriaus moduliaciją. Tai reiškia, kad spaudžiant stabdį reikia šiek tiek paspausti ir akceleratorių, tuomet suveikia ratų diferencialas ir jėga automatiškai paskirstoma vienodai visiems ratams. Tai padeda išvažiuoti, kai du ratai būna

ant žemės, o kiti kaba ore“, – pasakojo M. Džeksonas. Išvažiuoti per šias kliūtis buvo viena pirmųjų užduočių kursantams, su kuria jie nesunkiai susitvarkė.

Kokį įspūdį paliko „Humvee“ susipažinus iš arčiau?

Pažintis su „hameriais“ – iki varžtelių

Remonto būrio vado pavaduotojas vrš. Skirmantas Marcinekvičius iš LDK Vytenio bendrosios paramos logistikos bataliono su „hameriais“ jau buvo susipažinęs misijoje Irake, kurioje tarnavo lygiai prieš metus. „Tuomet dirbau su šiomis mašinomis, bet neturėjau teorinių žinių. Tiesa, ten buvo senesnio modelio „hameriai“, truputį atgyvenę, su tokiais naujais kaip čia dar neteko susidurti. Iš esmės mašinų principas

M. Džeksonas iš „AM General“ gamyklos mokė, kaip vairuoti „Humvee“, kai žemę siekia tik du ratai.

Variklio duomenys (6,5 L)

Tipas	6,5 litro dyzelinis variklis, be turbininio pripūtimo, aušinamas skysčiu
Cilindrų skaičius	8 (V-formos)
Galia	160 AG, prie 3 400 min ⁻¹
Laisvos eigos sūkių	700 ± 25 min ⁻¹
Darbinis sukimosi dažnis	1500 – 2300 min ⁻¹

toks pat, tik naujosios turi daugiau patobulinių. Tiesą sakant Irake nebuvo ruožų, kuriais neišvažiuotumėme, bet tikrasis šių visureigių išbandymas yra Afganistanas, kur vietovės kalnuotos. Kuomet „Humvee“ važiuoji su visa ekipuote, ginklu, vietos viduje labai sumažėja, be to, pusė variklio yra salone, todėl karštis labai didelė, kondicionierius yra tik šarvuotuose modeliuose. Vis dėlto „hameris“ atrodo grėsmingai ir yra tikra kovinė mašina, vos ne tankas“.

Tuo tarpu remonto specialistui srž. Audriui Kačegavičiui iš LDK Vaidoto tiesioginės paramos logistikos bataliono „Humvee“ pasirodė panašūs į jau pažįstamus „ševroletus“: „Mažai skiriasi. Variklis toks pats, tik galingesnis, važiuoklė patobulinta ir kėbulas pakeistas. Tai didelė mašina, todėl važiuojant mažiau reaguoja į kelio nelygumus ir viduje ne itin komfortiška“. Kolegai gr. Virgilijui Kiliui iš to paties bataliono įspūdį padarė „Humvee“ sugebėjimas įveikti kliūtis: „Sėkmingai važinėjome per duobes, gal pusmetro gylio. Gana gerai įveikia įkalnes ir nuokalnes. Iš tikrųjų tik laikas parodys, kiek ši mašina patikima“. Iš tiesų vairuoti „Humvee“ lietuviams buvo gana neįprasta. „Kiti gabaritai, pravažumas, valdymas, bet greitai pripratome. Kursas labai geras, sužinojau tikrai daug informacijos – nuo A iki Z“, – sakė Puskarininkų mokyklos technikų rengimo vyr. instruktorius srž. Jonas Janavičius. Mindaugui Matulioniui, civiliui iš Materialinių resursų departamento, kiekviena kurso diena suteikdavo vis naujų žinių: „Iki tol su „Humvee“ nebuvo tekę susidurti. Iš pradžių važinėjome, šiandien gilinomės į automobilio elektros sistemas, tai gana sudėtinga, bent jau man. Vėliau mokysimės turbūt automobilį ardyt“.

Iš tiesų amerikiečių kursas apie „Humvee“ buvo labai detalus ir išsamus – vos ne iki varžtelių, kad lietuviai mokėtų paskui jį taisyti. „Šie automobiliai reikalauja nuolatinės techninės priežiūros, nes yra nuolatinės perkrovos, vibracijos, kartais atsiskaiva varžtai, dėl ko kas nors gali su-

lūžti, todėl reikia kiekvieną savaitę viską patikrinti. Be to, šiuos automobilius ateityje turės remontuoti patys kariai, o ne civilinės įstaigos“, – sakė Materialinių resursų departamento remonto karininkas vyr. ltn. E. Diržys. Beje, kalbant apie varžtus, jie, galima sakyti, vienkartiniai. „Po pirmo karto varžtus panaudoti antrą kartą galima nebent ypatingu atveju, trečią kartą – jokių būdu. Mat jei turi plastmasinę tarpinę, atsukant ji pažeidžiama ir toliau naudoti nebetinkama“, – pasakojo kpt. L. Katkauskas. Įdomi detalė, kad viena „Humvee“ padanga kainuoja tris tūkstančius litų (tuo tarpu nešarvuotas visureigis – apie 300 tūkst. litų, šarvuotas – beveik pusė milijono).

Pasisėmusi patirties iš amerikiečių Puskarininkų mokykla toliau plėtos ir tobulins mokymo procesą su „Humvee“, nors tokios patirties jie ir patys turi. „Mes jau apie metus turime parengę vairuotojų kursą, kurį perėjo PAG-3, LITDET-1, Spec. pajėgų, Logistikos batalionų kariai. Netrukus mokytis atvyks ir PAG-4. Programa tobulinsime ir ją labiau pritaikysime remontininkams“, – dalijosi planais kpt. L. Katkauskas.

Srž. J. Janavičius po kurso apie „Humvee“ žino nuo A iki Z.

Puskarininkų mokykloje organizuotą kursą baigė 14 karių iš įvairių batalionų.

Ilona Skujaitė
Jono Gvildžio nuotr.